

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 01-02-040/26-6421/2

Podgorica, 27. 02. 2026. godine

Za: MINISTARSTVO ENERGETIKE I RUDARSTVA, Rimski trg 46

n/r: mr Admiru Šahmanoviću, ministru

Veza: Vaš akt broj: 05-302/26-710/1 od 26. 02. 2026. godine

Predmet: Mišljenje na Predlog Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja

Poštovani,

Ministarstvu finansija obratili ste se zahtjevom kojim se traži mišljenje na Predlog Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja.

Donošenjem Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja izvršice se usklađivanje zakonodavstva Crne Gore sa pravnom tekovinom EU u oblasti energetike. Odredbe Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja usklađuju se Direktive (EU) 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođenom za članice Energetske zajednice.

Uvidom u Predlog Pravilnika i Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa utvrđeno je da za implementaciju Predloga Pravilnika nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Države, kao ni da za implementaciju propisa neće biti potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava niti jednokratno niti tokom određenog perioda. Kako je navedeno usvajanjem predmetnog propisa ne proističu međunarodne finansijske obaveze. Međutim, u slučaju da Crna Gora ne usvoji predmetni propis a što je jedna od međunarodnih obaveza i to prema Energetskoj zajednici kao i pristupnim pregovorima sa EU – direktno vezano za ispunjavanje završnog mjerila u pregovaračkom poglavlju 15 – Energetika, može kao za posljedicu imati neispunjenost obaveza u pregovaračkom poglavlju kao i reperkusija od strane Energetske zajednice. Nadalje, Predlogom Pravilnika nije propisano donošenje posebnih podzakonskih akata iz kojih bi proistekle finansijske obaveze, kao ni implementacijom ovog Pravilnika nije predviđeno direktno ostvarivanje prihoda za budžet Crne Gore.

Dodatno, kako je navedeno u Izvještaju o analizi uticaja propisa, u dijelu koji se odnosi na privredne subjekte, primjena propisa jedino može izazvati troškove kod obveznika odnosno snabdjevača gorivom koji stavlja na tržište dizel i benzin za pogon motornih vozila, iz razloga njihove obaveze da se usklade sa odredbama ovog propisa.

Imajući u vidu da Ministarstvo energetike i rudarstva predlaže pravilnik radi usklađivanja sa direktivama Evropske unije koje se odnose na obnovljive izvore energije, smatramo da je od posebnog značaja da se obaveze privrednih društava definišu u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Uvođenje dodatnih zahtjeva koji nijesu izričito propisani pravnom tekovinom Evropske unije predstavljalo bi neopravdano administrativno i finansijsko opterećenje za privredne subjekte, te bi moglo negativno uticati na poslovni ambijent i razvoj sektora obnovljivih izvora energije.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta, nema primjedbi na dostavljeni Predlog Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja.

S poštovanjem,

 MINISTAR
mr Novica Vuković

PREDLOG

Na osnovu člana 8 stav 4, člana 76 stav 7 i člana 79 Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora („Službeni list CG“, broj 82/24), Ministarstvo energetike i rudarstva donijelo je

**PRAVILNIK
O UDJELU, PRAVILIMA OBRAČUNA I NAČINU OBRAČUNA UDJELA ENERGIJE IZ
OBNOVLJIVIH IZVORA U SEKTORU SAOBRAĆAJA***

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se udio, pravila obračuna i način obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja.

Udio obnovljive energije u sektoru saobraćaja

Član 2

(1) Udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja na godišnjem nivou, za period od 2026. do 2030. godine, obračunava organ državne uprave nadležan za poslove energetiku (u daljem tekstu: Ministarstvo), na osnovu Nacionalnog energetskeg klimatskog plana kojim je utvrđen nacionalni cilj za energiju iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja i izražava se u procentima finalne energije potrošene u sektoru saobraćaja.

(2) Udio energije iz obnovljivih izvora u godišnjoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja izračunava se prema sljedećoj formuli:

$$N_{RES-T} = \frac{E_{Igen-P} + 2 * E_{ADV-P} + 2 * E_{BFBB-P} + 4 * E_{EE-Road} + 1,5 * E_{EE-Rail} + E_{REC-C-P} + 1,2 * E_{RES-A\&M} + E_{RFNBO}}{E_{MG-RR} + E_{D-RR} + E_{NG-RR} + E_{BBns-RR} + E_{Igen-RR} + 2 * E_{ADV-RR} + 2 * E_{BFBB-RR} + 4 * E_{EE-Road} + 1,5 * E_{EE-Rail} + E_{REC-C-RR} + E_{RFNBO-RR}} * 100 (\%)$$

gdje je:

N_{RES-T} – udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj godišnjoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja, u predmetnoj godini (%);

E_{Igen-P} – energija biogoriva proizvedenih od usjeva za proizvodnju hrane i stočne hrane, potrošena u svim oblicima saobraćaja u predmetnoj godini (MJ);

E_{ADV-P} – energija naprednih biogoriva i biogasa proizvedena od sirovina navedenih u Prilogu 1 ovog pravilnika, potrošena u svim oblicima saobraćaja u predmetnoj godini (MJ);

E_{BFBB-P} – električna energija iz obnovljivih izvora potrošena u drumskom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

$E_{EE-Rail}$ – električna energija iz obnovljivih izvora potrošena u željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

$E_{REC-C-P}$ – energija iz goriva dobijena iz recikliranog ugljenika potrošena u svim oblicima saobraćaja u predmetnoj godini (MJ);

$E_{RES-A\&M}$ – energija iz goriva iz obnovljivih izvora, sa izuzetkom goriva proizvedenog iz prehrambenih i stočnih usjeva, potrošena u sektoru vazdušnog i pomorskog saobraćaja (MJ);

E_{RFNBO} – energija iz obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla potrošena u svim oblicima saobraćaja u predmetnoj godini (MJ);

E_{MG-RR} – energija motornog benzina potrošena u drumskom i željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

E_{D-RR} – energija dizel goriva potrošena u drumskom i željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

E_{NG-RR} – energija prirodnog gasa potrošena u drumskom i željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

$E_{BBns-RR}$ – energija biogoriva i biogasa koja ne ispunjavaju kriterijume održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte potrošenih u svim vidovima saobraćaja u predmetnoj godini (MJ);

$E_{Igen-RR}$ – energija biogoriva proizvedenog iz prehrambenih i stočnih usjeva potrošena u drumskom i željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

E_{ADV-RR} – energija naprednih biogoriva i biogasa proizvedena od sirovina navedenih u Prilogu 1 ovog pravilnika, potrošena u drumskom i željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

$E_{BFBB-RR}$ – energija biogasa i biogoriva proizvedenih iz sirovina navedenih u dijelu B Priloga 1 ovog pravilnika, potrošenih u drumskom i željezničkom saobraćaju, u predmetnoj godini (MJ);

E_{EE-RR} – električna energija potrošena u drumskom i željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ);

EREC-C-RR – energija goriva dobijena iz recikliranog ugljenika potrošena u drumskom i željezničkom saobraćaju u predmetnoj godini (MJ).

(3) Prilikom izračunavanja N_{RES-T} goriva navedena u brojiocu formule uzimaju se u obzir samo ako su iz obnovljivih izvora koja ispunjavaju kriterijume održivosti i uštede emisija gasova staklene bašte.

(4) Imenilac uključuje sva goriva iz obnovljivih izvora i navedena tečna goriva naftnog porijekla, koja ne ispunjavaju kriterijume održivosti i uštede emisija gasova staklene bašte.

(5) Sirovine za proizvodnju biogasa za sektor saobraćaja i napredna biogoriva čiji se doprinos minimalnim udjelima može računati kao dvostruki iznos njihovog energetskog sadržaja date su u Prilogu 1.

Pravila i način obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora

Član 3

Pravila i način obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja data su u Prilogu 2.

Energetski sadržaj goriva

Član 4

Za obračun energetskog sadržaj goriva uzima se u obzir prosječni energetski sadržaj goriva utvrđen u Prilogu 3 ovog pravilnika.

Prilozi

Član 5

Prilozi 1 do 3 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Odložena primjena

Član 6

(1) Odredba iz Priloga 1 tačka 10 ovog pravilnika primjenjivaće se od 1. januara 2038. godine za postrojenja koja proizvode obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja koja budu puštena u rad prije 1. januara 2028. godine.

(2) Izuzeće iz stava 1 ovog člana se neće primjenjivati na nove dodate kapacitete nakon 1. januara 2028. godine za proizvodnju obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja.

Stupanje na snagu

Član 7

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: _____
Podgorica, __ februara 2026. godine

Ministar,
mr Admir Šahmanović

* U ovaj pravilnik prenesene su:

- Direktiva 2018/2001/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine, o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, u dijelu koji se odnosi na energiju iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja;
- Uredbe o upravljanju Energetskom unijom i klimatskom akcijom, koja je izmijenjena Uredbom (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine, o upravljanju Energetskom unijom i klimatskom akcijom, i o izmjeni i stavljanju van snage Uredbi (EZ) br. 663/2009, EZ br. 715/2009, Direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Saveta, kao i Direktiva Saveta 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 i o stavljanju van snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta, od 18. decembra 2018. godine u dijelu koji se tiče obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja.

PRAVILA ZA IZRAČUN UDJELA OBNOVLJIVE ENERGIJE U SAOBRAĆAJU I SIROVINE ZA PROIZVODNJU BIOGASA ZA SEKTOR SAOBRAĆAJA I NAPREDNA BIOGORIVA ČIJI SE DOPRINOS MINIMALNIM UDJELIMA MOŽE RAČUNATI KAO DVOSTRUKI IZNOS NJIHOVOG ENERGETSKOG SADRŽAJA

- (1) Udio biogoriva proizvedenih iz usjeva za hranu i hranu za životinje ne smije biti veći od 2% finalne potrošnje energije u sektorima drumskog i željezničkog saobraćaja u svakoj narednoj godini do 2030. godine.
- (2) Udio naprednih biogoriva i biogasa proizvedenih iz sirovina navedenih u Dijelu A Priloga 1 ovog pravilnika kao udio u finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja iznosiće najmanje 3,5% do 2030. godine.
- (3) Za izračunavanje brojioca formule iz člana 2 stav 2 ovog pravilnika udio biogoriva i biogasa proizvedenih od sirovina navedenih u Dijelu B Priloga 1 ovog pravilnika biće ograničen na 1,7% energetskeg sadržaja goriva za sektor saobraćaja isporučenih za potrošnju ili upotrebu na tržištu.
- (4) Udio biogoriva, biotečnosti ili goriva iz biomase sa visokim rizikom od indirektna promjene namjene zemljišta, proizvedenih iz usjeva za hranu i hranu za životinje, za koje se primjećuje značajno širenje proizvodnog područja na zemljište sa visokim zalihama ugljenika, biće jednak 0, osim ako su sertifikovani kao biogoriva, biotečnosti ili goriva iz biomase sa niskim rizikom od indirektna promjene namjene zemljišta.
- (5) Biogoriva proizvedena od sirovina navedenih u dijelu A i B Priloga 1 ovog pravilnika smatraće se dvostruko većim od njihovog energetskeg sadržaja.
- (6) Udio obnovljive električne energije smatraće se četiri puta većim od njenog energetskeg sadržaja kada se isporučuje drumskim vozilima i 1,5 puta većim od njenog energetskeg sadržaja kada se isporučuje željezničkom saobraćaju.
- (7) Udio goriva isporučenih u sektorima vazduhoplovstva i pomorstva smatraće se 1,2 puta većim od njihovog energetskeg sadržaja, osim u slučaju goriva proizvedenih iz usjeva za hranu i hranu za životinje.
- (8) Za izračunavanje udjela obnovljive električne energije isporučene u drumskom i željezničkom saobraćaju, uzima se u obzir dvogodišnji period prije godine u kojoj je električna energija isporučena na teritoriji Crne Gore.
- (9) Električna energija isporučena u drumskom i željezničkom saobraćaju koja je dobijena direktnim priključkom na postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju i koja se isporučuje drumskim vozilima, u potpunosti se računa kao obnovljiva električna energija.
- (10) Ako se električna energija koristi za proizvodnju obnovljivih tečnih i gasovitih goriva za sektor saobraćaja nebiološkog porijekla, direktno ili za proizvodnju poluproizvoda, prosječni udio električne energije iz obnovljivih izvora, izmjeren dvije godine prije predmetne godine, koristi se za određivanje udjela obnovljive energije.
- (11) Električna energija dobijena direktnim priključkom na postrojenje koje proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora može se u potpunosti računati kao obnovljiva električna energija ako se koristi za proizvodnju obnovljivih tečnih i gasovitih goriva za sektor saobraćaja nebiološkog porijekla, pod uslovom da postrojenje:
- počne sa radom nakon ili u isto vrijeme kada i postrojenje koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva za sektor saobraćaja nebiološkog porijekla; i

- nije priključeno na mrežu ili je priključeno na mrežu, ali se može pružiti dokaz da je predmetna električna energija isporučena bez uzimanja električne energije iz mreže.

Dio A

Sirovine za proizvodnju biogasa za sektor saobraćaja i napredna biogoriva čiji se doprinos minimalnim udjelima može računati kao dvostruki iznos njihovog energetskog sadržaja su:

- 1) alge ako se uzgajaju na kopnu u jezercima ili fotobioreaktorima;
- 2) frakcija biomase miješanog komunalnog otpada, ali ne i odvojeni kućni otpad koji podliježe ciljevima reciklaže (kao što su papir, metal, plastika i staklo);
- 3) biorazgradivi baštenski i otpad iz parkova, prehrambeni i kuhinjski otpad iz domaćinstava, restorana, ugostiteljskih i maloprodajnih objekata i uporedivi otpad iz postrojenja za preradu hrane i privatnih domaćinstava koji podliježu sakupljanju, gdje se tok otpada drži odvojeno po vrsti i prirodi u cilju olakšanja posebne obrade;
- 4) frakcija biomase industrijskog otpada koji nije podoban za upotrebu u prehrambenom ili stočnom lancu, uključujući i materijal iz maloprodaje i veleprodaje, uključujući poljoprivredno-prehrambene industrije, industrije ribarstva i akvakulture, a isključujući sirovine navedene u dijelu B ovog Priloga (kao primjeri otpad od pića, ostaci i otpad od voća i povrća (repovi, listovi, stabljike i ljuske); ljuske od zrnavlja, ljuspe, i prah: kakao, kafa; ljuske i derivati: ljuske od soje; ostaci i otpad od proizvodnje toplih napitaka: talog od kafe i listova čaja; ostaci od mliječnog otpada, ulje od otpada hrane: ulje ekstrahovano iz otpada iz hrane iz industrije; nejestivi ostaci i otpad od mljevenja i prerade žitarica: pšenica, kukuruz, ječam, pirinač; otpad od ekstrakcije maslinovog ulja: koštice maslina; huminis; iskorišćena zemlja za izbjeljivanje; talozi od industrijskog skladištenja; biogena frakcija istrošenih guma; ostali otpad iz klanica (životinjski ostaci (bez masti) kat. 1); industrijske otpadne vode i derivati.
- 5) slama;
- 6) životinjsko (stajsko) đubrivo i kanalizacioni mulj, odnosno mulj iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda;
- 7) otpadne vode iz fabrike palminog ulja i prazni grozdovi palminih plodova (npr. Muljno palmino ulje (PSO));
- 8) smola talovog ulja (tall oil pitch);
- 9) sirovi glicerol;
- 10) bagasa (otpac od prerade šećerne trske);
- 11) komine od grožđa i vinski talog;
- 12) ljuske orašastih plodova;
- 13) ljuske/mahune;
- 14) klipovi kukuruza očišćeni od zrna;
- 15) frakcija biomase od otpada i ostataka iz šumarstva i industrija baziranih na šumarstvu, naime, kore, grane, pretkomercijalno istanjivanje, lišće, iglice, vrhovi drveća, piljevina, strugotine, crna luga, smeđa luga, mulj od vlakana, lignin i talovo ulje;
- 16) ostali neprehrambeni celulozni materijali (npr. neiskorišćena hrana/stočna hrana iz leja; ostaci poljoprivredne žetve);

- 17) ostali lignocelulozni materijal osim rezanih trupaca i furnirskih trupaca (npr. reciklirano/otpadno drvo; palmino granje, palma debla; oštećena stabla);
- 18) fuzelna ulja dobijena alkoholnom destilacijom;
- 19) sirovi metanol dobijen kraft postupkom, koji potiče iz proizvodnje drvene pulpe;
- 20) međuusjevi, kao što su usjevi „hvatači“¹ i pokrivni usjevi, koji se gaje u područjima gdje je zbog kratkog vegetacionog perioda proizvodnja prehrambenih i stočnih usjeva ograničena na jednu žetvu i pod uslovom da njihova upotreba ne izaziva potražnju za dodatnim zemljištem, i pod uslovom da se održi sadržaj organske materije u zemljištu, kada se koriste za proizvodnju biogoriva za sektor vazdušnog saobraćaja;
- 21) usjevi uzgajani na ozbiljno degradiranom zemljištu, izuzev prehrambenih i stočnih usjeva, kada se koriste za proizvodnju biogoriva za potrebe sektora vazdušnog saobraćaja;
- 22) cijanobakterije (modrozelenne bakterije).

¹ Usjevi „hvatači“ su pokrovni usjevi koji se siju nakon žetve ili berbe glavnog usjeva, a njihova primarna uloga je smanjenje ili sprječavanje ispiranja hranljivih materija, posebno nitrata, spašavajući ih od ispiranja i dodatnog zagađenja životne sredine.

Dio B

Sirovine za proizvodnju biogoriva i biogasa za sektor saobraćaja, čiji je doprinos minimalnim udelima ograničen i može se računati kao dvostruki iznos njihovog energetskog sadržaja su:

- a) korišćeno ulje za kuvanje;
- b) životinjske masti (npr. otpadno riblje ulje) klasifikovane u skladu sa propisima kojima se utvrđuju zdravstvena pravila u vezi sa životinjskim nusproizvodima i dobijenim proizvodima koji nijesunamenjeni za ljudsku ishranu;
- 3) oštećeni usjevi koji nijesupodobni za upotrebu u prehrambenom ili stočnom lancu ishrane, isključujući supstance koje su namjerno modifikovane ili kontaminirane kako bi ispunile ovu definiciju;
- 4) komunalne otpadne vode i derivati, izuzev kanalizacionog mulja, odnosno mulja iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda;
- 5) usjevi uzgajani na ozbiljno degradiranom zemljištu, izuzev prehrambenih i stočnih usjeva navedenih u dijelu A ove ovog Priloga, kada se ne koriste za proizvodnju biogoriva za potrebe sektora vazdušnog saobraćaja;
- 6) međuusjevi, kao što su usjevi „hvatači“ i pokrivni usjevi (postrni usjevi i pokrovni usjevi), izuzev prehrambenih i stočnih usjeva navedenih u Dijelu A ovog Priloga, koji se gaje u područjima gdje je zbog kratkog vegetacionog perioda proizvodnja prehrambenih i stočnih usjeva ograničena na jednu žetvu i pod uslovom da njihova upotreba ne izaziva potražnju za dodatnim zemljištem, i pod uslovom da se održi sadržaj organske materije u zemljištu, kada se ne koriste za proizvodnju biogoriva za sektor vazdušnog saobraćaja.

Dio C

Neiscrpnna lista otpada i ostataka kao dopuna liste obuhvaćene Prilogom 1 ovog pravilnika

Supstance navedene u ovom prilogu smatraće se sirovinama koje spadaju u kategoriju navedenu u Prilogu 1 dio A i B ovog pravilnika, iako nijesu izričito pomenute. Lista nije sveobuhvatna i dopunjuje postojeću listu materijala u dijelu A i B ovog pravilnika.

Kategorija u Prilogu 1	Podkategorija sirovina/primjeri
Prilog 1 dio A 4)	Otpad od pića
Prilog 1 dio A 4)	Ostaci i otpad od voća i povrća (repovi, listovi, stabljike i ljuske/mahune)
Prilog 1 dio A 4)	Ljuske/mahune od zrnavlja, ljuspe i prah: kakao, kafa
Prilog 1 dio A 4)	Ljuske/mahune i derivati: ljuske od soje
Prilog 1 dio A 4)	Ostaci i otpad od proizvodnje toplih napitaka: talog od kafe i listova čaja
Prilog 1 dio A 4)	Ostaci od mliječnog otpada
Prilog 1 dio A 4)	Ulje od otpada hrane: ulje ekstrahovano iz otpada iz hrane iz industrije
Prilog 1 dio A 4)	Nejestivi ostaci i otpad od mljevenja i prerade žitarica: pšenica, kukuruz, ječam, pirinač
Prilog 1 dio A 4)	Otpad od ekstrakcije maslinovog ulja: koštice maslina
Prilog 1 dio A 16)	Ostaci poljoprivredne žetve
Prilog 1 dio A 17)	Palmino granje, palmina debla
Prilog 1 dio A 17)	Oštećena stabla
Prilog 1 dio A 16)	Neiskorišćena hrana/stočna hrana iz leja
Prilog 1 dio B 2)	Otpadno riblje ulje klasifikovano u skladu sa propisima kojima se utvrđuju zdravstvena pravila u vezi sa životinjskim nusproizvodima i dobijenim proizvodima koji nijesunamenjeni za ljudsku ishranu.
Prilog 1 dio A 4)	Ostali otpad iz klanica (ostaci životinjskog porijekla (bez masti) kat. 1)
Prilog 1 dio A 4)	Industrijskeotpadne vode i derivati
Prilog 1 dio A 7)	Ulje od palminog mulja (PSO)
Prilog 1 dio A 4)	Talozi od industrijskog skladištenja
Prilog 1 dio A 4)	Biogena frakcija istrošenih guma
Prilog 1 dio A 17)	Reciklirano/otpadno drvo
Prilog 1 dio A 4)	Humini
Prilog 1 dio A 4)	Iskorišćena zemlja za izbjeljivanje

PRAVILA ZA PROIZVODNJU OBNOVLJIVIH TEČNIH I GASOVITIH GORIVA NEBIOLOŠKOG PORIJEKLA ZA POTREBE SEKTORA SAOBRAĆAJA

1. Ciljevi i izrazi

Ova pravilapropisuju normeza određivanje kada se električna energija koja se koristi za proizvodnju tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja može smatrati potpuno obnovljivom.

Ova pravila se primjenjuju na proizvodnju obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla putem elektrolize, kao i na manje uobičajene načine proizvodnje.

Ova pravila će se primjenjivati bez obzira na to da li su obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla proizvedena unutar ili van teritorije Crne Gore, odnosno Energetske zajednice.

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovim pravilima imaju sljedeća značenja:

- 1) **zona trgovanja** je najveća geografska oblast unutar koje učesnici na tržištu električne energije mogu razmjenjivati energiju bez dodjele kapaciteta;
- 2) **direktni vod električne energije** je elektroenergetski vod koji povezuje izolovanu lokaciju proizvodnje sa izolovanim kupcem ili elektroenergetski vod koji povezuje proizvođača električne energije sa snabdjevačem električnom energijom radi direktnog snabdijevanja sopstvenih prostorija, poslovnih jedinica i kupaca;
- 3) **postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju** označava pojedinačne jedinice ili grupe jedinica koje proizvode električnu energiju na jednoj ili više lokacija iz istih ili različitih izvora obnovljive energije, izuzev jedinica koje proizvode električnu energiju iz biomase i skladišne jedinice;
- 4) **proizvođač goriva** je ekonomski operator koji proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja;
- 5) **puštanje u rad** je pokretanje proizvodnje obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja ili obnovljive električne energije po prvi put ili nakon obnove kapaciteta, što zahtijeva ulaganja koja prevazilaze 30% ulaganja koja bi bila potrebna za izgradnju sličnog novog postrojenja;
- 6) **pametni sistem mjerenja** je elektronski sistem koji može da mjeri električnu energiju koja se predaje u mrežu ili električnu energiju koja se preuzima iz mreže, koji pruža više informacija od konvencionalnog brojila i koji može da prenosi i prima podatke nekim oblikom elektronske komunikacije, u svrhu informisanja, praćenja i kontrole;
- 7) **period poravnanja odstupanja** je vremenski period za obračun odstupanja subjekata odgovornih za odstupanje.

2. Pravila za računanje električne energije koja se dobija direktnim priključenjem na postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju

2.1. Radi dokazivanja usklađenosti sa kriterijuma iz člana 3 stav 14 ovog pravilnika, za računanje električne energije koja se dobija direktnim priključenjem na postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju kao potpuno obnovljive električne energije, proizvođač goriva treba da dostavi dokaze o sljedećem:

- da su postrojenja koja proizvode obnovljivu električnu energiju povezana na postrojenje koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja preko direktnog voda, ili da se proizvodnja obnovljive električne energije i proizvodnja obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja odvija u okviru istog postrojenja;

- da su postrojenja koja proizvode obnovljivu električnu energiju puštena u rad najranije 36 mjeseci prije postrojenja koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja, kada se postrojenju koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja doda dodatni proizvodni kapacitet, taj dodatni kapacitet se smatra dijelom postojećeg postrojenja, pod uslovom da je dodat na istom mjestu i da se to dodavanje vrši najkasnije 36 mjeseci nakon što je postrojenje pušteno u rad;

- da postrojenje koje proizvodi električnu energiju nije povezano na mrežu, ili je postrojenje koje proizvodi električnu energiju povezano na mrežu, ali pametni sistem mjerenja, koji mjeri sve tokove električne energije, pokazuje da nije preuzeta električna energija iz mreže u svrhu proizvodnje obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja.

2.2. Ako proizvođač goriva takođe koristi električnu energiju iz mreže, može je smatrati potpuno obnovljivom ukoliko je u skladu sa pravilima navedenim u tački 4 ovog priloga.

3. Opšta pravila za računanje obnovljive električne energije preuzete iz mreže

3.1. Proizvođači goriva mogu da računaju da je električna energija koja je preuzeta iz mreže potpuno obnovljiva ako je postrojenje koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja smješteno u zoni trgovanja, gdje je udio obnovljive električne energije bio preko 90% u prethodnoj kalendarskoj godini, a proizvodnja obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja ne prelazi maksimalan broj sati utvrđen u odnosu na udio obnovljive električne energije u zoni trgovanja.

3.2. Maksimalni broj sati iz podtačke 3.1. ove tačke izračunava se množenjem ukupnog broja sati u svakoj kalendarskoj godini sa udjelom obnovljive električne energije prijavljene za zonu trgovine u kojoj se proizvode obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja.

3.3. Prosječan udio električne energije iz obnovljivih izvora određuje se dijeljenjem bruto finalne potrošnje električne energije iz obnovljivih izvora u zoni trgovanja izračunatomu skladu sa zakonom kojim se uređuje korišćenje energije iz obnovljivih izvora sa bruto proizvodnjom električne energije iz svih izvora energije, osim iz vode koja je prethodno pumpana uzbrdo, plus uvoz umanjen za izvoz električne energije u zonu trgovanja.

3.4. Kada prosječan udio električne energije iz obnovljivih izvora pređe 90% u jednoj kalendarskoj godini, i dalje će se smatrati većim od 90% za narednih pet kalendarskih godina.

3.5. Kada se ne ispune uslovi navedeni u tački 2 podtačka 2.1. ovog priloga proizvođači goriva mogu računati da je električna energija koja je preuzeta iz mreže potpuno obnovljiva ako je postrojenje koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja smješteno u zoni trgovanja, gdje je intenzitet emisije električne energije niži od $18 \text{ gCO}_2\text{eq/MJ}$, ako su ispunjeni sljedeći kriterijumi:

- proizvođači goriva su direktno ili preko posrednika, zaključili jedan ili više ugovora o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora sa ekonomskim operaterima koji proizvode električnu energiju iz obnovljivih izvora u jednom ili više postrojenja koja proizvode električnu

energiju iz obnovljivih izvora u količini koja je najmanje ekvivalentna količini električne energije koja se navodi kao potpuno obnovljiva i navedena električna energija se efektivno proizvodi u ovim postrojenjima;

- ispunjeni su uslovi o vremenskoj i geografskoj korelaciji u skladu sa tač. 6 i 7 ovog priloga.

3.6. Intenzitet emisije električne energije se utvrđuje prema pristupu za izračunavanje prosječnog intenziteta ugljen-dioksida električne energije iz mreže navedenog u metodologiji za utvrđivanje uštede emisije gasova sa efektom staklene bašte iz obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja i iz recikliranih ugljeničnih goriva navedenih u djelu B ovog priloga.

3.7. Kada intenzitet emisije električne energije padne ispod 18 gCO₂eq/MJ u kalendarskoj godini, prosječan intenzitet emisije električne energije će se i dalje smatrati nižim od 18 gCO₂eq/MJ tokom narednih pet kalendarskih godina.

3.8. Električna energija preuzeta iz mreže koja se koristi za proizvodnju obnovljivog tečnog i gasovitog goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja takođe se može smatrati potpuno obnovljivom ako se električna energija koja se koristi za proizvodnju obnovljivog tečnog i gasovitog goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja potroši tokom perioda obračuna odstupanja, tokom kojeg proizvođač goriva može da dokaže, na osnovu dokaza od nacionalnog operatera prenosnog sistema, da:

- su postrojenja za proizvodnju energije koja koriste obnovljive izvore energije redišpečovana u skladu sa propisima kojima se reguliše prekogranična razmjena električne energije i gasa;

- je električna energija utrošena za proizvodnju obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja smanjila potrebu za redišpečiranjem za odgovarajući iznos.

3.9. Ako uslovi iz tač. 1, 2 i 3 ovog dijela nijesu ispunjeni, proizvođači goriva mogu električnu energiju preuzetu iz mreže smatrati potpuno obnovljivom ako ona ispunjava uslove o dodatnosti, vremenskoj korelaciji i geografskoj korelaciji u skladu sa tač. 4, 5 i 6 ovog dijela.

4. Dodatnost

4.1. Uslov dodatnosti iz tačke 3.9 ovog priloga smatraće se ispunjenim ako proizvođači goriva proizvedu određenu količinu obnovljive električne energije u sopstvenim postrojenjima koja je najmanje ekvivalentna količini električne energije za koju se tvrdi da je u potpunosti obnovljiva, ili su direktno, ili preko posrednika, zaključili jedan ili više ugovora o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora sa ekonomskim operatorima koji proizvode električnu energiju iz obnovljivih izvora u jednom ili više postrojenja koja proizvode električnu energiju iz obnovljivih izvora u količini koja je najmanje ekvivalentna količini električne energije koja se tvrdi da je potpuno obnovljiva i da je električna energija za koju se tvrdi efektivno proizvedena u ovom ili ovim postrojenjima, ako su ispunjeni sljedeći kriterijumi:

- da je postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju pušteno u rad najranije 36 mjeseci prije postrojenja koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja;

- da postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju nije dobilo podršku u vidu operativne ili investicione pomoći, isključujući podršku koju su postrojenja dobila prije obnove njihovih kapaciteta, finansijske podrške za zemljište ili priključke na mrežu, podršku koja ne predstavlja neto podršku, kao što je podrška koja je u potpunosti vraćena i podrška za postrojenja koja proizvode obnovljivu električnu energiju koja snabdijevaju postrojenja koja

proizvode obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja, a koja je korišćena radi istraživanja, ispitivanja i demonstracije.

4.2. Kada postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju iz podtačke 4.1. alineja 1 ove tačke ispuni uslove navedene u prvom podstavu ovog stava na osnovu ugovora o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora sa proizvođačem goriva koji je istekao, smatraće se da je to postrojenje počelo sa radom istovremeno kad i postrojenje koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja na osnovu novog ugovora o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora.

4.3. Kada se postrojenju koje proizvodi obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla iz podtačke 4.1. alineja 2 ove tačke doda dodatni proizvodni kapacitet, smatraće se da je taj dodatni kapacitet pušten u rad istovremeno kad i prvobitno postrojenje, pod uslovom da je taj kapacitet dodat na istom mjestu i da se to dodavanje vrši najkasnije 36 mjeseci nakon što je prvobitno postrojenje pušteno u rad.

5. Vremenska korelacija

5.1. Do 31. decembra 2029. godine, uslov vremenske korelacije iz tačke 3.5. i 3.9. ovog priloga smatraće se ispunjenim ako se obnovljivo tečno i gasovito gorivo nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja proizvodi tokom istog kalendarskog mjeseca kao i obnovljiva električna energija proizvedena u skladu sa ugovorom o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora ili iz obnovljive električne energije iz novog skladišta koje se nalazi iza iste tačke priključka na mrežu kao i elektrolizer ili postrojenje koja proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora, a koja je naplaćena tokom istog kalendarskog mjeseca u kojem je proizvedena električna energija u skladu sa ugovorom o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora.

5.2. Od 1. januara 2030. godine, uslov vremenske korelacije smatraće se ispunjenim ako se obnovljivo tečno i gasovito gorivo nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja proizvodi tokom istog jednočasovnog perioda kao i obnovljiva električna energija proizvedena u skladu sa ugovorom o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora ili iz obnovljive električne energije iz novog skladišta koje se nalazi iza iste tačke priključka na mrežu kao i elektrolizer ili postrojenje koja proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora, a koja je naplaćena tokom istog jednočasovnog perioda u kojem je proizvedena električna energija u skladu sa ugovorom o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora.

5.3. Pravila utvrđena u ovom stavu primjenjuju se od 1. jula 2027. godine za obnovljivo tečno i gasovito gorivo nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja proizvedeno na njihovoj teritoriji.

5.4. Uslov vremenske korelacije će uvijek biti smatran ispunjenim ako se obnovljivo tečno i gasovito gorivo nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja proizvodi tokom jednočasovnog perioda kada je obračunska cijena električne energije koja proizilazi iz jedinstvenog spajanja dan-unaprijed tržišta u zoni trgovanja, kako je navedeno u članu 39(2), tačka (a) Uredbe Komisije (EU) 2015/1222, prilagođene i usvojene Odlukom Ministarskog savjeta 2022/03/MC-EnC, niža ili jednaka iznosu od 20€ po MWh ili niža od 0,36 puta cijene dozvole za emisiju 1 tone ekvivalenta ugljen-dioksida tokom relevantnog perioda u svrhu ispunjavanja uslova Direktive 2003/87/EC, prilagođene i usvojene Odlukom Ministarskog savjeta 2022/05/MC-EnC.

6. Geografska korelacija

6.1. Uslov geografske korelacije iz tačke 3.5. i 3.9. ovog priloga smatraće se ispunjenim ukoliko je ispunjen najmanje jedan od sljedećih kriterijuma koji se odnose na lokaciju elektrolizera:

- postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju proizvedenu u skladu sa ugovorom o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora nalazi se ili se u vrijeme puštanja u rad nalazi u istoj zoni trgovanja kao i elektrolizer;

- postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju smješteno je u međusobno povezanoj zoni trgovanja, uključujući i drugu ugovornu stranu, a cijene električne energije u relevantnom vremenskom periodu na dan-unaprijed tržištu iz tačke 5. ovog priloga u međusobno povezanoj zoni trgovanja su jednake ili više od cijena u zoni trgovanja gdje se proizvodi obnovljivo tečno i gasovito gorivo nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja;

- postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju proizvedenu u skladu sa ugovorom o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora nalazi se u prekograničnoj zoni trgovanja koja je međusobno povezana sa zonom trgovanja gdje se nalazi elektrolizer.

6.2. Izuzetno od čl. 14 i 15 Uredbe (EU) 2019/943, prilagođenom i usvojenom Odlukom Ministarskog savjeta 2022/03/MC-EnC, mogu se uvesti dodatni kriterijumi u vezi sa lokacijom elektrolizera i postrojenja za proizvodnju obnovljive električne energije, u skladu sa kriterijumima iz podtačke 6.1. ove tačke, kako bi se osigurala kompatibilnost dodavanja kapaciteta sa nacionalnim planiranjem vodonične i elektroenergetske mreže.

6.3. Bilo koji dodatni kriterijum neće imati negativan uticaj na funkcionisanje unutrašnjeg tržišta električne energije.

7. Opšta pravila

7.1. Proizvođači goriva treba da dostave pouzdane informacije kojima se dokazuje da su ispunjeni svi uslovi navedeni u tač. 3 do 7 ovog priloga, uključujući i za svaki sat, po potrebi:

1) količina električne energije koja se koristi za proizvodnju obnovljivog tečnog i gasovitog goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja, detaljnije opisana na sljedeći način:

2) količina električne energije dobijene iz mreže koja se ne računa kao potpuno obnovljiva, kao i udio obnovljive električne energije;

3) količina električne energije koja se računa kao potpuno obnovljiva zato što je dobijena direktnim priključkom na postrojenje koje proizvodi obnovljivu električnu energiju, kako je navedeno u tački 2;

4) količina električne energije dobijene iz mreže koja se računa kao potpuno obnovljiva u skladu sa kriterijumima navedenim u tački 3.1., 3.2., 3.3. i 3.4.;

5) količina električne energije koja se računa kao potpuno obnovljiva u skladu sa kriterijumima navedenim u tački 3.5., 3.6. i 3.7.;

6) količina električne energije koja se računa kao potpuno obnovljiva u skladu sa kriterijumima navedenim u tački 3.8.;

7) količina električne energije koja se računa kao potpuno obnovljiva u skladu sa kriterijumima navedenim u tački 3.9.;

8) količina obnovljive električne energije proizvedene u postrojenjima koja proizvode obnovljivu električnu energiju, bez obzira da li su ta postrojenja direktno priključena na

elektrolizer, i bez obzira da li se ta električna energija koristi za proizvodnju obnovljivog tečnog i gasovitog goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja ili u drugu svrhu;

9) količine obnovljivog i neobnovljivog tečnog i gasovitog goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja proizvedene od strane proizvođača goriva.

8. Potvrda usklađenosti

8.1. Bez obzira na to da li se obnovljivo tečno i gasovito gorivo nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja proizvodi unutar ili van teritorije Evropske unije, proizvođači goriva mogu koristiti nacionalne šeme ili međunarodne dobrovoljne šeme koje je priznalo Ministarstvo u skladu sa propisom donijetim u skladu sa članom 91 Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora koji uređuje kriterijume održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase, kako bi pokazali usklađenost sa kriterijumima utvrđenim u tač. 2 do 6 ovog priloga, odnosno skladu sa tačkom 7 ovog priloga, po potrebi.

8.2. Ako proizvođač goriva dostavi dokaze ili podatke dobijene u skladu sa šemom koja je bila predmet odluke u skladu sa propisom donijetim u skladu sa članom 91 Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora kojim se uređuju kriterijumi održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase, do mjere u kojoj takva odluka obuhvata dokazivanje usklađenosti šeme sa tačkom 10 Priloga 1, neće se zahtijevati od dobavljača obnovljivih tečnih i gasovitih goriva nebiološkog porijekla za potrebe sektora saobraćaja da dostave dodatne dokaze o usklađenosti sa kriterijumima navedenim u ovom prilogu.

**METODE ZA UTVRĐIVANJE UDJELA BIOGORIVA I BIOGASA ZA SEKTOR
SAOBRAĆAJA, PROIZVEDENIH IZ BIOMASE KOJA SE OBRADUJE SA FOSILNIM
GORIVIMA U ZAJEDNIČKOM PROCESU**

1. Opšti pristup i primjena odgovarajućih metoda

1.1 Ekonomski operateri koji zajednički obrađuju biomasu mogu razviti i koristiti metodu ispitivanja specifičnu za kompaniju ili proces kako bi odredili udio biosadržaja zasnovanog na ugljeniku, koji je prilagođen njihovom posebnom dizajnu fabrike i mješavini sirovina.

1.2. Glavna metoda ispitivanja iz podtačke 1.1. ove tačke se temelji na bilansu mase ili energije, metodama prinosa ili radiokarbonskom (14C) ispitivanju izlaznih proizvoda (tj. detekcija radiokarbonske metode akceleratorne masene spektrometrije (AMS) ili metodom tečnog scintilacionog brojanja (LSC)).

1.3. Ekonomski operateri treba da posmatraju cjelokupnu rafineriju, postrojenje koje obrađuje biotečnosti i fosilna ulja ili postrojenje koje zajednički obrađuje otpad, kao granice sistema nezavisno od toga koja je metoda ispitivanja korišćena, pri čemu se miješanje zajednički obrađenih goriva sa drugim gorivima smatra izlaskom iz granica sistema.

1.4. Radiokarbonsko (14C) ispitivanje sprovodi se prije nego što se goriva dobijena zajedničkom obradom dalje pomiješaju sa drugim fosilnim gorivima ili biogorivima koja nijesubila dio same zajedničke obrade.

1.5. Ako ekonomski operateri prijavljuju rezultate zajedničke obrade, treba da dostave detalje o tačnosti i preciznosti korišćene metode ispitivanja, pri čemu se uzimaju u obzir i prijavljuju sve nepreciznosti u mjerenjima protoka ili toplotnih vrijednosti, kao dio glavne metode ispitivanja.

1.6. Ekonomski operateri treba da primijene isti metod ispitivanja na različite jedinice za preradu unutar iste rafinerije, postrojenja koje obrađuje biotečnosti i fosilna ulja ili postrojenje koje zajednički obrađuje otpad.

1.7. Ako jedinice iz podtačke 1.6. ove tačke nijesu povezane i ako nema protoka između njih, ekonomski operateri mogu primijeniti različite metode ispitivanja.

1.8. U slučaju kada postrojenja zajednički obrađuju ulazni materijal na bazi otpada, ova metodologija i verifikacija putem radiokarbonskog (14C) ispitivanja može se primijeniti samo ako se može uzeti pouzdan i reprezentativni set primjera na nivou ulaznog materijala koji omogućava utvrđivanje biosadržaja u ukupnoj količini ulaznih materijala.

1.9. Ekonomski operateri treba da obezbijede da granica detekcije izabrane metode ispitivanja može efikasno izmjeriti očekivani udio biogoriva ili biogasa u cjelokupnom procesu.

1.10. Kada ekonomski operateri prijavljuju rezultate zajedničke obrade koristeći glavnu metodu koja nije zasnovana na radiokarbonskom (14C) ispitivanju, treba da koriste radiokarbonsko (14C) ispitivanje tih podataka kao redovan način provjere ispravnosti performansi svog sistema i rezultata glavne korišćene metode ispitivanja.

1.11. Verifikacija putem radiokarbonskog (14C) ispitivanja biće potrebna za sve izlazne proizvode za koje se tvrdi da imaju biosadržaj na bazi ugljenika.

1.12. Ekonomski operateri treba da bilježe količine i vrste biomase koje ulaze u zajednički proces gdje se biomasa prerađuje sa fosilnim gorivima, kao i količine biogoriva i biogasa koje se proizvode iz te biomase, pri čemu te informacije treba da se potkrijepe dokazima uključujući rezultate glavne metode kontrolnog ispitivanja navedene iz podtač. 1.1.

i 1.2. ove tačke i rezultate metode verifikacije navedene u podtački 1.11. ove tačke u slučaju utvrđivanja udjela vodonika biološkog porijekla.

2. Metod bilansa mase

2.1. Ako se koristi metod bilansa mase, ekonomski operater će izvršiti potpunu analizu bilansa mase ukupne mase ulaznih i izlaznih materijala.

2.2. Metoda bilansa mase treba da osigura da je biosadržaj svih izlaznih proizvoda proporcionalan biosadržaju ulaznih materijala i da se udio biogenog materijala utvrđenog rezultatima radiokarbonskog (14C) ispitivanja dodijeli svakom izlaznom proizvodu.

2.3. Za svaki izlazni proizvod će se primijeniti različiti faktori konverzije koji najtačnije odgovaraju izmjerenom biosadržaju kroz rezultate radiokarbonskog (14C) ispitivanja.

2.4. Za izlazni proizvod će se uzeti u obzir masa izgubljena u otpadnim gasovima, u tečnim industrijskim otpadnim vodama i u čvrstim ostacima. Metoda bilansa mase će uključivati dodatnu analitičku karakterizaciju sirovina i proizvoda, kao što su konačne i približne analize masenih protoka sistema.

2.5. Ako se metoda bilansa mase koristi kao glavna metoda, ekonomski operateri treba da pri obračunu uzmu u obzir vlagu i druge nečistoće koje nijesugorivo u svojim sirovinama, kao i u rezultatima svog proizvodnog procesa.

3. Metod energetskog bilansa

3.1. Ako se koristi metod energetskog bilansa, energetski udio biogenog sadržaja u svim izlaznim proizvodima iz koraka zajedničke obrade u rafineriji nafte, određuje se kao jednak energetskom udjelu biogenog sadržaja na ulazu u rafineriju.

3.2. Metod energetskog bilansa bilježi energetski sadržaj u biomasi i fosilnim sirovinama i procesnu energiju koja ulazi u postrojenje za zajedničku obradu.

3.3. Energetski sadržaji biomase i fosilnih sirovina izračunavaju se korišćenjem mase sirovine i njene donje toplotne vrijednosti (DTV, mjereno u MJ po kg).

3.4. Biofrakcija, izračunata kao ulazni materijal bioenergije podijeljen sa ukupnim ulazom energije, primjenjuje se na sve izlazne proizvode goriva, koji nastaju zajedničkom obradom, kako bi se odredio biosadržaj u konačnim proizvedenim gorivima.

3.5. Za svaki izlaz primjenjuju se različiti faktori konverzije koji najbolje odgovaraju izmjerenom biosadržaju kroz rezultate radiokarbonskog (14C) ispitivanja.

4. Metode prinosa

4.1. Kada se koristi metoda prinosa, ekonomski operateri mogu koristiti jedan od dvije metode opisane u nastavku kako bi dobili faktor prinosa koji će se primjenjivati na uobičajeni proces proizvodnje goriva:

a) **Metod prinosa A** - Prinosi različitih proizvoda se prvo posmatraju i bilježe kada jedinice za preradu rade samo sa čistom fosilnom sirovinom ili, za specifične primjene (npr. ograničene koncentracije) na pilot jedinicama koje su reprezentativne za one komercijalne veličine. Zatim se udio biomase dodaje ulaznom toku i posmatra se i bilježi inkrementalni efekat na prinose. Biosadržaj se zatim pripisuje svakom proizvodu srazmjerno povećanju njegove proizvodnje. Svaki faktor prinosa važi samo za referentne ulaze i uslove procesa za koje je faktor prinosa utvrđen. Ekonomski operateri mogu definisati različite faktore prinosa koji se odnose na različite procese i uslove rada. U skladu sa pravilima propisanim ovim

prilogom, mogu se definisati faktori prinosa koje ekonomski operateri treba da koriste na svojoj teritoriji. Ako se koriste različiti faktori prinosa, svaki put kada se koristi novi faktor prinosa sprovodi se radiokarbonsko (14C) ispitivanje, a korelacija između referentnih ulaza i uslova procesa provjerava se i ažurira, ako je potrebno.

b) **Metod prinosa B** - Ova metoda treba da uspostavi vezu između bio-ulaznog materijala i bio-izlaznog proizvoda jedinice za zajedničku obradu. Faktor konverzije treba da se odredi pokretanjem nekoliko serija sirovina pod poznatim uslovima zajedničke obrade, uključujući potpunu karakterizaciju ulaznog materijala i izlaznog proizvoda sistema. Nakon što se utvrdi ova korelacija faktora prinosa, ona se može primijeniti na biogenu sirovinu iste vrste i kvaliteta koja se koristi u istoj jedinici za zajedničku obradu koja radi pod istim radnim uslovima..

4.2. Ekonomski operateri mogu koristiti metode prinosa kao glavnu metodu samo ako se sistem održava pod referentnim radnim uslovima koje su oni definisali, uključujući i kvalitet sirovina. Ako ekonomski operateri koriste metodu prinosa, treba da koristi radiokarbonsko (14C) ispitivanje kao kontrolnu metodu za provjeru faktora prinosa kad god promijene referentne radne uslove i u skladu sa tačkom 6 ovog priloga.

4.3. Ekonomski operater treba da dokaže kontinuirani rad postrojenja pod poznatim uslovima zajedničke obrade tako što će svaki specifični bio-ulazni materijal sprovesti kroz radiokarbonsko (14C) testiranje, koje se koristi za izračunavanje njegovog specifičnog faktora konverzije.

5. Utvrđivanje udjela vodonika biološkog porijekla

5.1. Ako proizvodni sistem zajednički obrađuje obnovljivi (zeleni) vodonik biološkog porijekla, ekonomski operateri treba da zabilježe i pruže dokaze o porijeklu vodonika, kao i dokaze da vodonik koji ulazi u jedinicu za hidrotretiranje ili drugu jedinicu za zajedničku obradu:

- nije računat kao obnovljiva energija negdje drugo, da bi se izbjeglo dvostruko računanje; i

- da je integrisan u finalno gorivo a ne samo korišćen za uklanjanje nečistoća.

5.2. Ekonomski operateri mogu koristiti uobičajenu rafinerijsku elementarnu analizu kao što je CHN (ugljenik, vodonik, azot) test da bi odredili sadržaj vodonika u materijalu prije i posle hidrotretiranja kao način dokumentovanja eventualnog povećanja sadržaja vodonika u gorivu.

5.3. Ekonomski operateri mogu svako povećanje iz podtačke 5.2. ove tačke objasniti kao dodatno biogorivo ili biogas u izlaznom proizvodu.

5.4. Biološko porijeklo vodonika koji se koristi u hidrotretiranju ili zajedničkoj obradi treba da bude sertifikovano za njegovo biološko porijeklo od strane dobavljača ili samih ekonomskih operatera, u slučaju da su oni takođe proizvođači prije upotrebe.

PROVJERA TAČNOSTI TVRDNJI EKONOMSKIH OPERATERA O UDJELU BIOGORIVA I BIOGASA ZA SEKTOR SAOBRAĆAJA, PROIZVEDENIH IZ BIOMASE KOJA SE OBRAĐUJE SA FOSILNIM GORIVIMA U ZAJEDNIČKOM PROCESU

1. Posebni zahtjevi za radiokarbonsko (14C) ispitivanje

1.1. Prilikom sprovođenja radiokarbonskog (14C) ispitivanja, ekonomski operateri treba da primijene metodu akceleratorne masene spektrometrije (AMS), ili alternativno mogu da primijene i metodu tečnog scintilacionog brojanja (LSC) ako se očekuje da će biološki udio biti najmanje 1 zapreminski procenat i ako je uzorak pogodan za ovu metodu ispitivanja, posebno u pogledu čestica prisutnih u tečnosti.

1.2. Ekonomski operateri treba da osiguraju da, prilikom sprovođenja radiokarbonskog (14C) ispitivanja, izabrana vrsta radiokarbonskog (14C) ispitivanje može pouzdano da detektuje i odredi biološki udio, pri čemu treba da dostave detalje o tačnosti i preciznosti rezultata.

1.3. Radiokarbonsko (14C) ispitivanje takođe treba da odredi svaki gubitak ugljenika biogenog porijekla uslijed procesa uklanjanja kiseonika iz biogene sirovine, poređenjem biogenog i fosilnog ugljenika u ulaznim i izlaznim proizvodima.

1.4. Ako radiokarbonsko (14C) ispitivanje, kada se koristi kao druga metoda provjere biosadržaja u izlaznom proizvodu, pokaže odstupanje veće od 1% u apsolutnom iznosu u poređenju sa rezultatima glavne metode koju koristi ekonomski operater, vrijednosti radiokarbonskog (14C) ispitivanja smatraće se važećim.

1.5. U prvoj godini primjene ove metodologije, ekonomski operateri mogu primijeniti povećano odstupanje od 3% umjesto 1% u apsolutnom iznosu, dok ne usavrše svoj sistem metoda ispitivanja, pri čemu je ekonomski operater treba da preispita svoje glavne metode ispitivanja kako bi ispravio sve sistemске greške koje dovode do takvog odstupanja i po potrebi kalibrisati metodu ispitivanja.

1.6. Učestalost sprovođenja glavne metode ispitivanja i metode radiokarbonskog (14C) ispitivanja kada se koristi kao druga metoda verifikacionog ispitivanja određuje se uzimajući u obzir složenost i varijabilnost ključnih parametara zajedničke obrade, na način koji osigurava da u svakom trenutku tvrdnje o biosadržaju odražavaju njihove stvarne udjele.

1.7. Ekonomski operateri treba da izvrše proračun udjela biosadržaja najmanje za svaku seriju ili pošiljku.

1.8. Metoda radiokarbonskog (14C) ispitivanja treba da se sprovodi svaki put kada dođe do promjene za više od 5%, u poređenju sa osnovnim uslovima, u sastavu sirovine u smislu udjela biogenog ulaznog materijala ili količine vodonika i katalizatorskih ulaznih materijala u ukupnoj masi, parametara procesa u smislu temperature procesa u apsolutnom pritisku [K] ili pritiska procesa u apsolutnom pritisku [Pa] ili sastava proizvoda, osim ako se ne primijeni metoda koja može da mapira radne uslove vezane za sadržaj ugljenika u izlaznom proizvodu za svaku seriju ili pošiljku.

1.9. Elementarna analiza ugljenika, kiseonika i azota, zajedno sa analizom sadržaja vode i čvrstih materija-treba da se obezbijedi kao osnova za procjenu parametara sastava proizvoda.

1.10. U svim slučajevima, metoda radiokarbonskog (14C) ispitivanja treba da se sprovodi najmanje jednom u četiri mjeseca.

2. Vođenje evidencije, kontrola procesa, revizija i izvještavanje o odstupanjima

2.1. Kada ekonomski operateri tvrde da postoji određeni udio biogoriva ili biogasa u gorivu koje stavljaju na tržište, oni treba da čuvaju uzorke najmanje dvije godine, kao i zapise o podacima mjerenja i proračunima.

2.2. Ekonomski operateri treba da omoguće sertifikacionim tijelima i njihovim revizorima potpun pristup takvim uzorcima, zapisima i drugim dokazima.

2.3. Ekonomski operateri treba da pripreme detaljan opis glavne metode ispitivanja koju su koristili, uključujući naznaku njene tačnosti i preciznosti, takođe verifikovane primjenom radiokarbonskog (14C) ispitivanja, zajedno sa postupkom za njegovu primjenu.

2.4. Da bi se izbjegli rizici odstupanja i olakšala retrospektivna revizorska provjera tačnosti tvrdnji rafinerija ili drugih postrojenja za zajedničku obradu o bio-udjelu u njihovim gorivima, ekonomski operateri treba da primijene sistem opšteg bilansa mase koji ukazuje na biogeni udio ulaza i izlaza.

2.5 Ekonomski operateri proračun bilansa mase iz podtačke 2.4. ove tačke vršiće paralelno sa glavnom metodom ispitivanja kako bi provjerili i uporedili rezultate obje metode pri procjeni bio-udjela u proizvedenim finalnim gorivima.

2.6. Ako u granicama rafinerije ili drugog postrojenja za zajedničku obradu, ekonomski operateri miješaju proizvod zajedničke obrade sa drugim gorivima, treba da koriste sistem bilansa mase koji omogućava da se pošiljke goriva proizvedenih iz biomase, koje se prerađuju sa fosilnim gorivima u zajedničkom procesu, miješaju sa drugim gorivima, uz pružanje adekvatnih informacija o karakteristikama i veličinama pošiljaka, u skladu sa članom 91 Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora koji uređuje kriterijume održivosti za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase.

2.7. Sva odstupanja koja utvrde revizori sertifikacionih tijela u udjelima biogoriva ili biogasa u gorivu koje ekonomski operateri stavljaju na tržište tretiraju se kao veće neusaglašenosti i odmah se prijavljuju dobrovoljnim šemama ili drugim šemama sertifikacije koje verifikuju usklađenost goriva dobijenog iz biomase sa kriterijumima održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte utvrđenim na osnovu člana 91 Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora koji uređuje kriterijume održivosti za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase.

2.8. Ministarstvo može da provjeri tvrdnje ekonomskih operatera o udjelu biogoriva ili biogasa u gorivima koja stavljaju na tržište koristeći metode navedene u tač. 1 i 2. ovog dijela ovog priloga.

2.9. Sva odstupanja utvrđena kao rezultat kontrolnih provjera iz podtačke 2.8. ove tačke treba da se odmah prijave sertifikacionom tijelu i dobrovoljnoj šemi ili drugoj šemi sertifikacije koja je sertifikovala tvrdnje.

2.10. U slučaju obavještenja koje podnesu sertifikaciona tijela ili Ministarstvo, sertifikaciona šema je obavezna da odmah preduzme mjere tako što će istražiti slučaj.

2.11. Ako istraživanje slučaja iz podtačke 2.10. ove tačke potvrdi nalaze sertifikacionog tijela ili nadležnog organa, sertifikaciona šema će tretirati odstupanja kao značajnu neusaglašenost i odmah suspendovati sertifikat ekonomskog operatera.

2.12. Da bi se ispravila tačnost tvrdnji, niže vrijednosti utvrđene kontrolnim provjerama koristiće se kao osnova za ponovno izračunavanje tvrdnji.

2.13. Pored navedenog u podtački 2.12. ove tačke sertifikacione šeme će podstaći ekonomskog operatera da preispita svoje metode ispitivanja kako bi, između ostalog, ispravio sve sistemske greške koje dovode do takvih odstupanja.

2.14. Efikasnost mjera koje je preduzeo ekonomski operater treba da bude potvrđena još jednom revizijom sertifikacionog tijela prije nego što se suspenzija njegovog sertifikata može ukinuti.

ENERGETSKI SADRŽAJ GORIVA		
Gorivo	Energetski sadržaj po težini (donja kalorijska vrijednost, MJ/kg)	Energetski sadržaj po zapremini (donja kalorijska vrijednost, MJ/l)
GORIVA IZ BIOMASE I/ILI POSTUPKA PRERADE BIOMASE		
Bio-propan	46	24
Čisto biljno ulje (ulje proizvedeno iz uljarica putem presovanja, ekstrakcije ili sličnih postupaka, sirovo ili rafinisano, ali hemijski nemodifikovano)	37	34
Biodizel – metil estar masnih kiselina ² (metil estar proizveden iz ulja ili biomase)	37	33
Biodizel – etil estar masnih kiselina ³ (etil-estar proizveden iz ulja ili biomase)	38	34
Biogas koji se može prečistiti do kvaliteta prirodnog gasa	50	-
Hidrotretirano (termohemijski obrađeno vodonikom) ulje dobijeno iz biomase, koje se koristi za zamjenu dizela	44	34
Hidrotretirano (termohemijski obrađeno vodonikom) ulje dobijeno iz biomase, koje se koristi za zamjenu benzina	45	30
Hidrotretirano (termohemijski obrađeno vodonikom) ulje iz biomase, koje se koristi za zamjenu kerozina	44	34
Hidrotretirano (termohemijski obrađeno vodonikom) ulje dobijeno iz biomase, koje se koristi za zamjenu tečnog naftnog gasa	46	24
Zajednički prepađeno ulje (prerađeno u rafineriji istovremeno sa fosilnim gorivom) dobijeno iz biomase ili pirolizovane biomase koje se koristi za zamjenu dizela	43	36
Zajednički prepađeno ulje (prerađeno u rafineriji istovremeno sa fosilnim gorivom) dobijeno iz biomase ili pirolizovane biomase koje se koristi za zamjenu benzina	44	32
Zajednički prepađeno ulje (prerađeno u rafineriji istovremeno sa fosilnim gorivom) dobijeno iz biomase ili pirolizovane biomase koje se koristi za zamjenu kerozina	43	33

² Metil estar masnih kiselina – fatty acid methyl ester (FAME) (prim.prev.)

³ Etil estar masnih kiselina – fatty acid ethyl ester (FAEE) (prim.prev.)

Zajednički prepađeno ulje (prerađeno u rafineriji istovremeno sa fosilnim gorivom) dobijeno iz biomase ili pirolizovane biomase koje se koristi za zamjenu tečnog naftnog gasa	46	23
OBNOVLJIVA GORIVA KOJA SE MOGU PROIZVESTI IZ RAZLIČITIH OBNOVLJIVIH IZVORA, UKLJUČUJUĆI I BIOMASU		
Metanol iz obnovljivih izvora	20	16
Etanol iz obnovljivih izvora	27	21
Propanol iz obnovljivih izvora	31	25
Butanol iz obnovljivih izvora	33	27
Dizel dobijen Fischer-Tropsch postupkom (sintetički ugljovodonik ili mješavina sintetičkih ugljovodonika dobijenih iz biomase koji se koriste za zamjenu dizela)	44	34
Benzin dobijen Fischer-Tropsch postupkom (sintetički ugljovodonik ili mješavina sintetičkih ugljovodonika dobijenih iz biomase koji se koriste za zamjenu benzina)	44	33
Kerozin dobijen Fischer-Tropsch postupkom (sintetički ugljovodonik ili mješavina sintetičkih ugljovodonika dobijenih iz biomase koji se koriste za zamjenu kerozina)	44	33
Tečni naftni gas dobijen Fischer-Tropsch postupkom (sintetički ugljovodonik ili mješavina sintetičkih ugljovodonika dobijenih iz biomase koji se koriste za zamjenu tečnog naftnog gasa)	46	24
DME (dimetil eter)	28	19
Vodonik iz obnovljivih izvora	120	-
ETBE (etil-tertio-butil-etar proizveden na bazi etanola)	36 (od čega 37 % iz obnovljivih izvora)	27 (od čega 37 % iz obnovljivih izvora)
MTBE (metil-tertio-butil-etar proizveden na bazi metanola)	35 (od čega 22 % iz obnovljivih izvora)	26 (od čega 22 % iz obnovljivih izvora)
TAE (tercijarni-amil-etil-etar proizveden na bazi etanola)	38 (od čega 29 % iz obnovljivih izvora)	29 (od čega 29 % iz obnovljivih izvora)
TAME ((tercijarni-amil-metil-etar proizveden na bazi metanola)	36 (od čega 18 % iz obnovljivih izvora)	28 (od čega 18 % iz obnovljivih izvora)
THxEE (THxEE (tercijarni-heksil-etil-eter proizveden na bazi etanola)	38 (od čega 25 % iz obnovljivih izvora)	30 (od čega 25 % iz obnovljivih izvora)
THxME (THxEE (tercijarni-heksil-metil-eter proizveden na bazi metanola)	38 od čega 14 % iz obnovljivih izvora)	30 (od čega 14 % iz obnovljivih izvora)
FOSILNA GORIVA		

Benzin	43	32
Dizel	43	36

(1) Za određivanje energetske sadržaja goriva za sektor saobraćaja koja nijesu dio ovog priloga, koriste se standardi evropskih organizacija za normizaciju (ESO standardi) za određivanje toplotne vrijednosti goriva.

(2) Ako za svrhu određivanje energetske sadržaja goriva iz tačke 1 ovog priloga nije usvojen nijedan ESO standard, koristiće se standardi relevantne norme Međunarodne organizacije za normizaciju (ISO standardi).

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo energetike i rudarstva

NAZIV PROPISA

Predlog pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja

1. Definisane probleme

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Donošenjem Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja izvršiće se usklađivanje zakonodavstva Crne Gore sa pravnom tekovinom EU u oblasti energetike. Odredbe Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja usklađuju se Direktive (EU) 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođenom za članice Energetske zajednice.

U ovaj Pravilnik prenesene su:

- Direktiva 2018/2001/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine, o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, u dijelu koji se odnosi na energiju iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja (čl. 25, 26 i 27, i Aneksi III i IX);
- Uredbe o upravljanju Energetskom unijom i klimatskom akcijom, koja je izmijenjena Uredbom (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine, o upravljanju Energetskom unijom i klimatskom akcijom, i o izmjeni i stavljanju van snage Uredbi (EZ) br. 663/2009, EZ br. 715/2009, Direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Saveta, kao i Direktiva Saveta 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 i o stavljanju van snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta, od 18. decembra 2018. godine u dijelu koji se tiče obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja.

Usklađivanje ove pravne tekovine je i obaveza koja proilazi iz Zelene agende za Zapadni Balkan koja preslikava Evropski zeleni sporazum za ovaj region koji predstavlja ogroman izazov za Crnu Goru i koji se tiče prvenstveno razvoja energetskog sektora. Važan dokument kojim se,

ne samo država Crna Gora, već i čitav region Zapadnog Balkana, obavezao na zelenu tranziciju, a koji je usvojen na Samitu Berlinskog procesa u Sofiji u novembru 2020. godine i isti nas obavezuje da idemo u pravcu razvoja što većeg broja projekata zasnovanih na korišćenju biogoriva u sektoru saobraćaja.

Visokouglenična ekonomija, energetska zavisnost od fosilnih goriva, negativni uticaj na životnu sredinu, kao i vremenski ograničene međunarodne obaveze zahtjevaju uvođenje biogoriva kao jedno od rješenja za dekarbonizaciju i ispunjavanje klimatskih i energetskih ciljeva.

Ovim Pravilnikom stvaraju se uslovi za uspostavljanje transparentnog i efikasnog okvira za definisanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja, utvrđivanje jasnih obaveza za sve zainteresovane strane, i održavanje sistema izvještavanja i monitoringa koji prati usklađenost energije iz obnovljivih izvora koja je plasirana na tržište za potrebe sektora saobraćaja sa kriterijumima održivosti u cilju postizanja energetskih i klimatskih ciljeva na nacionalnom i nivou Energetske zajednice. Pored toga, primjena ovog propisa će doprinijeti smanjenju negativnog uticaja sektora saobraćaja na klimatske promjene i životnu sredinu.

Pored jasnih pomenutih benefita važno je istaći i obaveze naše Države kao članice Energetske zajednice koje se ogledaju i kroz Odluku Savjeta ministara Energetske zajednice iz novembra 2021. godine broj D/2021/14/MC-EnC, kojom je članicama Energetske zajednice utvrđena obaveza da do 31. decembra 2022. godine izvrše transponovanje i implementaciju Direktive (EU) 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođene na nivou Energetske zajednice. Ovom direktivom se utvrđuje zajednički okvir za promociju energije iz obnovljivih izvora i postavlja cilj za udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u 2030. godini, za članice Energetske zajednice. Direktivom se utvrđuju kriterijumi održivosti i uštede emisije gasova sa efektom staklene bašte za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase.

- Cijeneći navedeno nije prihvatljivo ne primijeniti propis.

2. Ciljevi "status quo" opcije

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Cilj ovog Pravilnika je, pored usklađivanje sa relevantnim propisima Evropske Unije, uspostavljanje transparentnog i efikasnog okvira za definisanje udjela obnovljive energije u saobraćaju, postavljanje jasnih obaveza za sve zainteresovane strane, te održavanje sistema izvještavanja i monitoringa koji prati usklađenost energije iz obnovljivih izvora stavljene na tržište za potrebe saobraćaja sa kriterijumima održivosti radi postizanja nacionalnih ciljeva i ciljeva Energetske zajednice u oblasti energije i klime.

Navedeni ciljevi su u potpunosti usklađeni sa Nacionalnim energetskim i klimatskim planom. Naime, Savjet ministara Energetske zajednice je u novembru 2021. godine donio odluku

D/2021/14/MC-EnC, kojom je članicama Energetske zajednice utvrđena obaveza da do 31. decembra 2022. godine izvrše transponovanje i implementaciju Direktive (EU) 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora, prilagođene na nivou Energetske zajednice, a što se ovim Pravilnikom i postiže.

Cijeneći navedeno "Status quo" nije prihvatljiva opcija.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Donošenjem Pravilnika o udjelu, pravilima obračuna i načinu obračuna udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja izvršiće se dalje usklađivanje zakonodavstva Crne Gore sa pravnom tekovinom EU u oblasti energetike.

Ovaj predloženi regulatorni okvir napravljen je po uzoru na evropski, kao i po uzoru na zemlje iz okruženja, a u skladu sa smjernicama definisanim Nacionalnim energetske i klimatskim planom.

Sektor saobraćaja je drugi po značaju izvor emisija GHG sa učešćem od 23% u ukupnim emisijama GHG. Glavni razlog za to je kombinacija goriva koja se koristi u sektoru. Najdominantniji udio (energetski) ima dizel (80%), zatim slijedi benzin (15%), TNG (4%) i vrlo niska potrošnja električne energije (1%). Nema upotrebe biogoriva. Ova vrsta kombinacije energije u velikoj mjeri utiče na emisije GHG. Stoga politike i mjere usmjerene na smanjenje emisija u sektoru saobraćaja mogu u velikoj mjeri da doprinesu nacionalnom cilju. Dominantna upotreba dizela dovodi do 83% udjela u ukupnim emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz sektora saobraćaja. Zamjena dizela čistijim gorivima pomaže u postizanju nacionalnih ciljeva.

Nacionalni energetske i klimatske plan sadrži ciljeve Crne Gore, kao i način njihovog dostizanja kroz definisanje dinamike.

Sektor saobraćaja je drugi po značaju izvor emisija GHG sa učešćem od 23% u ukupnim emisijama GHG. Glavni razlog za to je kombinacija goriva koja se koristi u sektoru. Najdominantniji udio (energetski) ima dizel (80%), zatim slijedi benzin (15%), TNG (4%) i vrlo niska potrošnja električne energije (1%). Ova vrsta kombinacije energije u velikoj mjeri utiče na emisije GHG. Stoga politike i mjere usmjerene na smanjenje emisija u sektoru saobraćaja mogu u velikoj mjeri da doprinesu nacionalnom cilju. Dominantna upotreba dizela dovodi do 83% udjela u ukupnim emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz sektora saobraćaja. Zamjena dizela čistijim gorivima pomaže u postizanju nacionalnih ciljeva. Sve potrebe za dizelom i benzinom namiruju se iz uvoza. U sektoru nafte i gasa postoji 61 subjekat koji se bavi trgovinom, skladištenjem i/ili transportom naftnih derivata, TNG-a i prirodnog gasa. Stvaranje regulative koja utiče na udio dizela i benzina koji se isporučuju krajnjim potrošačima

direktno utiče i na udio OIE, a time i na emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Sve potrebe za dizelom i benzinom namiruju se iz uvoza. U sektoru nafte i gasa postoji 61 subjekat koji se bavi trgovinom, skladištenjem i/ili transportom naftnih derivata, TNG-a i prirodnog gasa. Stvaranje regulative koja utiče na udio dizela i benzina koji se isporučuju krajnjim potrošačima direktno utiče i na udio OIE, a time i na emisije gasova sa efektom staklene bašte. Ovom politikom i mjerom je predviđeno uvođenje obaveznog učešća biodizela i biobenzina u ukupnoj isporuci dizela i benzina u iznosu:

- 6% biodizela do 2030. godine
- 10% biobenzina do 2034. godine

Udjeli se uvode postepeno počevši od 2025. godine (porast od 1% svake godine).

Shodno NECPu implementacijom dodatnih mjera prema WAM scenariju, predviđa se značajan skok udjela OIE u sektoru saobraćaja (OIE T) sa 7,2% na 24,4% do 2030. godine.

Ovaj regulatorni okvir je razvijen kao dodatna mjera u cilju dostizanja nacionalnog cilja povećanja udjela obnovljivih izvora energije u sektoru transporta i postizanja cilja smanjenja GHG emisija.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Negativni uticaji donošenja Pravilnika ne postoje.

Rješenja u propisu će pozitivno uticati na državu, zbog usklađivanja sa relevantnim propisima Evropske Unije, bolje uređenosti funkcionisanja energetskog sektora, kao i zbog stvaranja uslova za ispunjenje ciljeva i obaveza preuzetih potvrđenim međunarodnim ugovorom; Pravilnik je usmjeren na sektor saobraćaja, kao glavni cilj ima smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i povećanje energetske efikasnosti. Ove mjere utiču i na udio OIE zbog uvođenja biogoriva i većeg udjela potrošnje električne energije u sektoru. Povećana upotreba biogoriva pruža značajan, ali neiskorišćen potencijal za dekarbonizaciju i putničkog i teretnog saobraćaja. Osim smanjenja CO₂, ovo se može povezati sa stvaranjem novog lokalnog lanca vrijednosti.

Ovaj propis neće izazvati administrativna opterećenja, i istovremeno će okloniti postojeće biznis barijere koje se odnose na dugotrajnu i kompleksnu proceduru dobijanja dozvola i ostalih saglasnosti.

Primjena ovog propisa neće izazvati troškove po građane.

U dijelu koji se odnosi na privredne subjekte, primjena propisa jedino može izazvati troškove

kod obveznika, odnosno snabdjevača gorivom koji stavlja na tržište dizel i benzin za pogon motornih vozila, iz razloga njihove obaveze da se usklade sa odredbama ovog propisa. Ali ova mjera ima uticaja na privradnu i njima iziskuje dodatne troškove samo to treba uklpoiti u kontekst diversifikovanja izvora snabdijevanja

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će prosteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?

Za implementaciju propisa neće biti potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava

Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.

Za implementaciju propisa neće biti potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava niti jednokratno niti tokom određenog prioda.

Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.

Usvajanjem predmetnog propisa ne proističu međunarodne finansijske obaveze. Međutim, u slučaju da Crna Gora ne usvoji predmetni propis a što je jedna od međunarodnih obaveza i to prema Energetskoj zajednici kao i pristupnim pregovorima s EU – direktno vezano za ispunjavanje završnog mjerila u pregovaračkom poglavlju 15 – Energetika) može kao za posljedicu imati neisunjenost obaveza u pregovaračkom poglavlju kao i reperkusija od strane Energetske zajednice.

- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?

/

- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će prosteći finansijske obaveze?

Predlogom pravilnika nije propisano donošenje posebnih podzakonskih akata iz kojih bi proistekle finansijske obaveze.

- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
Implementacijom ovog Pravilnika nije predviđeno direktno ostvarivanje prihoda za budžet Crne Gore.

- **Objasniti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**

/

- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Objasniti.

/

- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?**

Ne. Ministarstvo finansija je bilo uključeno u izradu ovog propisa. Propis će biti dostavljen na mišljenje i u zavisnosti od primjedbi, iste će biti implementirane u postupku

Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Objasniti.

/

-

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Objasniti.

- Pravilnik je pripremljen uz podršku Sekretarijata Energetске zajednice (EZ) i Energetskog instituta Hrvoje Požar.
- Predloženi propis je rezultat konsultacija i zajedničkog rada sa konsultantima, a takođe su tokom izrade propisa bili uključeni predstavnici organa države uprave nadležnih za ekologiju i zaštitu životne sredine, unutrašnjih poslova, saobraćaja i poljoprivrede. Takođe, privreda je uzela učešće i bila pozivana na zajedničke sastanke u cilju prezentacije obaveza i diskusije na temu tehničke implementacije.
- Za potrebe izrade Pravilnika u pravno-tehničkom zahtjevu konsultovan je Sekretarijat za zakonodavstvo. Od Sekretarijata su dobijene sugestije o formi i sadržini Pravilnika, koje su implementirane u propisu.

7. Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?
- Ključni izazovi su nedostatak prateće infrastrukture, neinformisanost i otežano prihvatanje novih standarda od strane potrošača, kao i ograničeni administrativni kapaciteti za sprovođenje kontrole.
- Tokom primjene propisa radiće se konstantan monitoring sprovođenja propisa kroz kontrolu snabdjevača gorivom, kao i praćenja i analize parametara usklađenosti energije iz obnovljivih izvora koja je plasirana na tržište za potrebe sektora saobraćaja sa

kriterijumima održivosti u cilju postizanja energetske i klimatske ciljeve na nacionalnom i nivou Energetske zajednice.

- Glavni indikatori će biti dostizanje obračunatog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja.
- Za monitoring i evaluaciju primjene akta biće zaduženo Ministarstvo energetike i rudarstva.

Datum i mjesto

25. februar 2026. godine, Podgorica

Ministar

mr Admir Šahmanović

